

Strasbourg, 23. juni 2017.
Objavljeno: 02. avgust 2017. godine

GrecoRC3(2017)5

Treći krug evaluacije

Četvrti privremeni izvještaj o usklađenosti Bosne i Hercegovine

”Inkriminacije (ETS 173 i 191, GPC 2)”

”Transparentnost u finansiranju stranaka”

Usvojio GRECO
na 76. plenarnom sastanku
(Strasbourg, 19. - 23. juni 2017.)

I. UVOD

1. Izvještaj o Bosni i Hercegovini u trećem krugu evaluacije usvojen je na 51. plenarnom sastanku GRECO-a (27. maja 2011. god.) i objavljen za javnost 17. augusta 2011. godine, nakon odobrenja Bosne i Hercegovine (Greco Eval III Rep (2010) 5E, Tema I i Tema II).
2. GRECO je Izvještaj o usklađenosti usvojio na svom 61. plenarnom sastanku (18. oktobra 2013.), kojeg je, po odobrenju BiH, objavio 7. januara 2014. godine. Zaključeno je kako je Bosna i Hercegovina zadovoljavajuće realizovala odnosno riješila samo četiri od 22 preporuke iz Izvještaja o evaluaciji u Trećem krugu. S obzirom na ovakav rezultat, GRECO je vrlo nizak nivo usklađenosti s preporukama kategorizirao kao „globalno nezadovoljavajući“ u smislu Pravila 31., stav (8.) 3.) Poslovnika o radu. GRECO je stoga odlučio primijeniti Pravilo 32., koje se odnosi na članice za koje je utvrđeno da nisu u skladu s preporukama iz Izvještaja o evaluaciji.
3. U Prvom privremenom izvještaju o usklađenosti, kojeg je GRECO usvojio na 64. plenarnom sastanku (20. juni 2014.) i objavio 1. oktobra 2014. godine, zaključuje se kako je stepen usklađenosti sa preporukama iz Izvještaja o usklađenosti i dalje „globalno nezadovoljavajući“ s obzirom na mali napredak Bosne i Hercegovine u pogledu preporuka za koje je utvrđeno da su samo djelimično ili nikako provedene. Stoga je GRECO, u skladu s Pravilom 32. stav 2.) , tačka (ii), zadužio svog predsjednika da uputi pismo šefu delegacije Bosne i Hercegovine i skrene mu pažnju na neusklađenost sa relevantnim preporukama, kao i na potrebu odlučnog djelovanja kako bi se u najkraćem mogućem roku postigao konkretan napredak. Nadalje, GRECO je od šefa delegacije Bosne i Hercegovine zatražio da do 31. marta 2015. godine podnese izvještaj o preduzetim mjerama s ciljem provedbe neriješenih preporuka (tj. preporuka II, III, IV, V, VI, VIII, IX, X i XII u vezi sa Temom I, te preporuka I do IV i VI do IX vezano za Temu II). Ovaj je izvještaj podnesen 31. marta 2015. godine i služio je kao osnova za Drugi privremeni izvještaj o usklađenosti.
4. U Drugom privremenom izvještaju o usklađenosti, koji je GRECO usvojio na 68. plenarnom sastanku (19. juni 2015.) i objavio za javnost 6. augusta 2015. godine, GRECO je zaključio kako, i pored određenog napretka Bosne i Hercegovine koji je postignut vezano za Temu I - Inkriminacije, isti nije značajno promijenilo nivo provedbe preporuka te je u Privremenom izvještaju o usklađenosti u Trećem krugu evaluacije evidentirano kako su preporuke samo djelimično ili nikako provedene. Ocjena usklađenosti u Bosni i Hercegovini je stoga i nadalje ostala „globalno nezadovoljavajuća“. Na poziv GRECO-a, Predsjednik Statutornog odbora je, u skladu s Pravilom 32. stav 2.), tačka (ii) b), poslao pismo stalnom predstavniku Bosne i Hercegovine u Vijeću Evrope i skrenuo mu pažnju na neusklađenost zemlje. Nadalje, GRECO je od šefa Delegacije Bosne i Hercegovine zatražio da do 31. marta 2016. godine podnese izvještaj o radnjama preduzetim u vezi sa preporukama čija se provedba čeka. I pored nekoliko urgencija, takav izvještaj nije podnesen.
5. U Trećem privremenom izvještaju o usklađenosti, koji je GRECO usvojio na 72. plenarnom sastanku (1. juli 2016.) i za javnost objavio 22. septembra 2016. godine, napomenuto je kako nije postignut nikakav dalji napredak u pogledu implementacije petnaest preporuka za koje je u Privremenom izvještaju o usklađenosti u Trećem krugu evaluacije utvrđeno kako su samo djelimično ili nikako provedene (od dvadeset i dvije preporuke sadržane u Izvještaju o evaluaciji u Trećem krugu evaluacije). Stoga je ocjena stepena usklađenosti Bosne i Hercegovine ostala "globalno nezadovoljavajuća", a u skladu sa članom 32., stav 2.), tačka (ii) c), GRECO je pozvao Generalnog sekretara Vijeća Evrope da pošalje pismo ministru vanjskih poslove Bosne i Hercegovine, kojim će mu skrenuti pažnju na neusklađenost zemlje. Nadalje, GRECO je zatražio od šefa Delegacije Bosne i Hercegovine da do 30. aprila 2017. godine dostavi izvještaj o

preduzetim radnjama ka realizaciji onih preporuka čija provedba je u zastoju. Ovaj je izvještaj podnesen 16. marta 2017. godine, i služio je kao osnova za Četvrti privremeni izvještaj o usklađenosti.

6. Aktuelni, Četvrti privremeni izvještaj o usklađenosti, sačinili su gospodin Kevin Valletta (Malta) i gospođa Vita HAJBANI BARBORIČ (Slovenija), uz podršku GRECO-ovog Sekretarijata. Izvještajem se daje procjena o provedbi preporuka, koje su preostale neriješene od usvajanja Trećeg privremenog izvještaja o usklađenosti (tj. preporuke II, IV, V, VI, VIII, IX i XII u Temi I te preporuke od I do IV i od VI do IX u Temi II).

II. ANALIZA

Tema I: Inkriminacije

7. Prisjetimo se da je GRECO-ov Izvještaj o evaluaciji sadržavao 13 preporuka za BiH vezanih za Temu I. U postupku usklađivanja, a sve do pripreme ovog izvještaja, Bosna i Hercegovina je na zadovoljavajući način implementirala preporuke I, III, VII, X, XI i XIII, te djelimično realizirala preporuke II, IV, V, VIII i XII, dok preporuke br. VI i IX nisu realizirane.
8. Nadalje se prisjećamo kako je u Izvještaju o usklađenosti evidentirano da je 2013. godine Republika Srpska (u daljem tekstu: RS) uradila izmjene i dopune svog Krivičnog zakona (Zakon br. 67/13), da je ratificiran Dodatni Protokol na Krivičnopravnu konvenciju protiv korupcije (ETS 191), te da su pripremljeni i amandmani na Krivični zakon Bosne i Hercegovine (državni nivo, u daljem tekstu: „BiH“), koji su u vrijeme usvajanja Izvještaja o usklađenosti čekali na raspravu u Parlamentu. Nasuprot navedenom, nisu predočeni (nacrti) amandmana na Krivične zakone koji se primjenjuju na nivou Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: „F BiH“) te Brčko Distrikta (u daljem tekstu: „BD“). Nadalje, prema Drugom privremenom izvještaju o usklađenosti, Nacrt zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona BiH – koji je bio nadogradnja na prethodni zakon predstavljen u Izvještaju o usklađenosti i uključivao još neke amandmane – usvojen je 18. maja 2015. godine da bi na snagu stupio 27. maja 2015. godine. GRECO je zaključio kako su amandmani na Krivični zakon BiH u skladu sa preporukama II, III, IV, V, VIII i XII. Međutim, kako se još uvijek pripremaju amandmani na Krivične zakone F BiH i BD-a, GRECO nije mogao donijeti zaključak o potpunoj realizaciji ovih preporuka – izuzev preporuke III, jer se Krivičnim zakonom BiH obuhvataju svi prekršaji vezani za mito i trgovinu uticajem inostranih sudija i arbitara u jurisdikciji ove zemlje. U Trećem privremenom izvještaju o usklađenosti nije bilo navoda o novim razvojjima situacije.
9. Nadležni organi ovaj put izvještavaju da je Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Federacije BiH stupio na snagu 16. juna 2016.¹, a Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Brčko Distrikta BiH 19. aprila 2017.² godine. Sekretarijatu GRECO-a je dostavljen tekst dopunjenih odredbi vezano za pitanja korupcije, koje se u daljem tekstu razmatraju u okviru konkretnih preporuka.

¹ Zakon je objavljen 15.06.2016. godine u “Službenim novinama Federacije BiH”, broj 46/16.

² Zakon je objavljen 11.04.2017. godine u “Službenom glasniku Brčko Distrikta BiH”, broj 13/17.

Preporuka II.

10. *GRECO je preporučio kako je potrebno osigurati da (i) definicija stranih službenih lica, članova stranih skupština, službenika međunarodnih organizacija, članova međunarodnih parlamentarnih skupština, kao i sudija i službenika međunarodnih sudova ne bude isključivo ograničena na one osobe koje rade u Bosni i Hercegovini/njenim entitetima ili Brčko Distriktu; (ii) podmićivanje navedenih kategorija stranih i međunarodnih službenika bude eksplicitno inkriminirano u Krivičnom zakonu Republike Srpske u skladu sa članovima 5., 6., 9., 10. i 11. Krivičnopravne konvencije protiv korupcije (ETS 173).*
11. GRECO se prisjeća kako se ova preporuka inicijelno smatrala djelimično realiziranom. Krivični zakon BiH je izmjenjen i dopunjen na način da je iz definicije o stranim i međunarodnim službenicima izbrisana formulacija „koji rade u BiH sa ili bez naknade“ (Član 1., stav (7) Krivičnog zakona), čime se tretira prvi dio preporuke. Međutim, (nacrti) amandamana na Krivične zakone FBiH i BD nisu pripremljeni. Dalje, Zakonom br. 67/13, koji dopunjava Krivični zakon RS, definicija stranih i međunarodnih službenika je preformulirana kako bi se u isti uključile različite kategorije osoba pobrojanih u Krivičnopravnoj konvenciji protiv korupcije (ETS 173) i to na način kako se to tražilo drugim dijelom preporuke.
12. Nadležni organi se ovaj put upućuju na ranije spomenute zakonske reforme. Naime, Zakonom o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Federacije BiH iz 2016. godine se iz definicije stranog i međunarodnog službenika (član 2. stav (8) Krivičnog zakona FBiH) briše pojam „koji je na dužnosti u Federaciji i radi sa ili bez kompenzacije“, što je bio slučaj i sa Zakonom o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Brčko Distrikta BiH iz 2017. godine kada je iz Krivičnog zakona BD-a izbrisan prateći pojam iz člana 2. stav (7).
13. GRECO ima zadovoljstvo naglasiti kako se sa ovim amandamnima na Krivične zakone FBiH i BD, u sva četiri Krivična zakona eksplicitno inkriminiralo podmićivanje stranih i međunarodnih službenika, bez ikakvih neopravdanih ograničenja.
14. GRECO zaključuje kako je preporuka br. II realizirana na zadovoljavajući način.

Preporuka IV.

15. *GRECO je preporučio osiguravanje da se odredbama o aktivnom i pasivnom podmićivanju u javnom sektoru obuhvate sve radnje/propusti u izvršavanju funkcija službenog lica, bez obzira da li su u okviru zvaničnih ovlaštenja i nadležnosti službenika.*
16. GRECO se prisjeća kako se ova preporuka smatrala djelimično realiziranom. Naime, kako bi se osigurao širi opseg kršenja službene dužnosti, na Krivični zakon RS-a su urađeni amandmani koji upućuju na direktne ili srodne službene dužnosti. Nadalje, u Krivičnom zakonu BiH su u odredbama o podmićivanju, koje se tretiraju članovima 217. i 218., riječi „njegove/njene službene ovlasti“ zamjenjene riječima „njegove/njene funkcije“. Ovo je uređeno kako bi se osiguralo da predmetne odbredbe obuhvate sva djela odnosno izostanak istih od strane nekog službenog lica prilikom vršenja službene funkcije, bez obzira da li su one dijelom njegovih/njenih službenih dužnosti. Nasuprot navedenom, nije bilo nikakvih mjera kojim bi se u Krivičnim zakonima FBiH i BD-a inicirala revizija odredbi o podmićivanju.
17. Nadležni organi ovaj put izvještavaju kako su u odredbama o podmićivanju navedenim u članovima 380. i 381. Krivičnog zakona FBiH riječi „njegovih/njenih ovlaštenja“ zamjenjene riječima

„tokom trajanja njegove/njene funkcije“. Identične izmjene su urađene i u članovima 374. i 375. Krivičnog zakona BD-a kroz izmjene i dopune urađene tokom reformi 2017. godine.

18. GRECO ima zadovoljstvo naglasiti kako je, sa nedavnim amandamnima na Krivične zakone FBiH i BD-a, u sva četiri krivična zakona u odredbe o podmićivanju ugrađen jasan tekst na način da se uključuju sva djelovanja odnosno izostanak djelovanja službenika tokom vršenja službene funkcije, bez obzira da li su iste dijelom njegove/njene službene dužnosti.
19. GRECO zaključuje kako je preporuka br. IV realizirana na zadovoljavajući način.

Preporuka V.

20. *GRECO je preporučio osiguravanje da se djelo podmićivanja definira na način kojim će se jasno obuhvatiti slučajevi podmićivanja izvršenog putem posrednika, kao i slučajevi gdje korist nije namjenjena samom službeniku, već nekoj trećoj strani.*
21. GRECO se prisjeća kako su nedostaci odredbi članova 217. i 218. Krivičnog zakona BiH korigovani. Nasuprot navedenom, nisu poduzeti bilo kakvi koraci po pitanju odredbi o podmićivanju u Krivičnim zakonima FBiH, BD i RS-a.
22. Nadležni organi sada izvještavaju kako se Zakonom o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Federacije BiH u odredbe o pasivnom podmićivanju iz člana 380. Krivičnog zakon FBiH dodao pojam „ili koji posreduje u takvom podmićivanju službenika ili odgovorne osobe“ kako bi se obuhvatili slučajevi podmićivanja preko posrednika. Identični amandmani na odredbe o pasivnom mitu uključeni su i u član 374. Krivičnog zakona BD-a BiH. Pored toga, u odredbe drugopomenutog zakona o aktivnom i pasivnom mitu, koji se obrađuju u članovima 374. i 375. Krivičnog zakona BD-a, dodana formulacija „za sebe ili drugu osobu“ kako bi se uključili i predmeti podmićivanja u kojima korist nije namjenjena službeniku nego trećoj strani.
23. GRECO bilježi kako su u Krivičnom zakonu BD-a korigovali nedostaci odredbi o podmićivanju vezano za probleme posrednika i trećih strana. Nadalje, odredbe o pasivnom podmićivanju Krivičnog zakona FBiH su dopunjene na način da uključuju i slučajeve podmićivanja preko posrednika. Međutim, GRECO za žaljenjem konstatuje kako kroz reforme Kaznenog zakona FBiH u odredbe aktivnog podmićivanja nije uveden koncept trećih strana kao krajnjih korisnika. Nadalje, ovaj koncept još uvijek nedostaje i u odredbama o aktivnom podmićivanju Krivičnog zakona RS-a (član 352.), kao i koncept indirektnog prekršaja preko posrednika u odredbama vezanim za pasivno podmićivanje Krivičnog zakona RS-a (član 351.).
24. GRECO zaključuje kako preporuka br. V i nadalje ostaje djelimično implementirana.

Preporuka VI.

25. *GRECO je preporučio da se (i) nedvosmisleno pojasni kako je podmićivanje u privatnom sektoru inkriminirano; i (ii) u cilju jasnoće, inkriminacija mita u javnom i privatnom sektoru razmatra u okviru odvojenih odredbi.*
26. GRECO se prisjeća kako ova preporuka nije bila realizirana. Izvještaj o usklađenosti bilježi kako su nadležni organi namjeravali inkriminirati mita u privatnom sektoru kroz zasebnu odredbu, ali da ovi planovi još uvijek nisu praćeni konkretnim zakonskim koracima. U kasnijim privremenim izvještajima o usklađenosti nije bilo izvještaja o napretku po ovom pitanju.

27. Nadležni organi ovaj put ponavljaju svoj stav iz Izvještaja o evaluaciji da se podmićivanje u privatnom sektoru tretira odredbama sva četiri Krivična zakona u okviru mita u javnom sektoru. Oni dodatno ukazuju na postojeće specifične odredbe članova 267. i 268. Krivičnog zakona RS („Nezakonito primanje poklona ili darova“ i „Nezakonito davanje poklona ili darova“), kao i na njima slične nove odredbe u članovima 246a i 246b Krivičnog zakona BD-a („Neovlašteno primanje nagrada, poklona ili drugih vidova koristi“ i „Neovlašteno davanje nagrada, poklona ili drugih vidova koristi“).³
28. GRECO bilježi kako su odredbe Krivičnog zakona RS (članovi 267. i 268.) na koje upućuju nadležni organi usvojene još 2003. godine, tako da su već postojali kada je usvojen Izvještaj o evaluaciji. Ove odredbe, jednako kao i one koje su nedavno uvedene u Krivični zakon BD-a (članovi 246a i 246b), inkriminišu određene vidove mita u privatnom sektoru, ali su mnogo užeg opsega nego što je to slučaj sa članovima 7. i 8. Krivičnopravne konvencije protiv korupcije.⁴ GRECO želi naglasiti kako se ovom preporukom željelo postići da se u sva četiri krivična zakona mito u privatnom sektoru inkriminira na jasan i obuhvatan način, koji je u skladu sa Konvencijom, ali da navedeno nije postignuto.
29. GRECO zaključuje kako preporuka br. VI i nadalje nije realizirana.

Preporuka VIII.

30. *GRECO je preporučio da se (i) inkriminiše aktivno trgovanje uticajem i (ii) preispita odredba o pasivnom trgovanju uticajem kako bi nedvosmisleno obuhvaćala: a) zahtjev, ponudu ili obećanje neprimjerene koristi od strane osobe koja zloupotrebljava uticaj; b) direktno i indirektno izvršenje takvog djela; c) slučajeve kada korist nije namijenjena samo za osobu koja daje mito već i za neku treću stranu; te d) slučajeve navodnog uticaja.*
31. GRECO se prisjeća kako se ranije smatralo da je ova preporuka djelimično realizirana. Na Krivični zakon RS-a su urađeni amandmani, koji uključuju prekršaj aktivnog i pasivnog trgovanja uticajem (član 353.) pa tako i pokrivaju svi aspekti preporuke br. VIII. Nadalje, amandmanima na Krivični zakon BiH je prerađeno inkriminisanje trgovine uticajem na način da se aktivno trgovanje uticajem tretira u zasebnoj odredbi (član 219.a KZ-a), a prekršaj pasivne trgovine uticajem (član 219. KZ-a) je preformuliran i eksplicitno tretira zahtjeve, posrednike, krajnje korisnike u vidu trećih strana i pitanja navodnog uticaja. Međutim, po ovom pitanju nije bilo poduzetih koraka u odredbama o mitu Krivičnih zakona FBiH i BD-a.
32. Nadležni organi sada navode kako su se reformama iz 2016. godine u Krivični zakon FBiH uvele odvojene odredbe o aktivnoj trgovini uticajem (član 382a) te izmijenile i dopunile odredbe o pasivnoj trgovini uticajem (član 382). Jednake izmjene i dopune urađene su i na Zakon o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Brčko Distrikta BiH (članovi 376. i 376a). Sve navedene odredbe su sada identične onima, koje su već uključene u Krivični zakon BiH.
33. GRECO pozdravlja izradu amandmana na Krivične zakone FBiH i BD-a, koji su sada identični onima iz Krivičnog zakona BiH i pozitivno ih ocjenjuje u GRECO-vom Izvještaju o usklađenosti.

³ Nadležni organi isto tako navode i novi član 237a Krivičnog zakona BD o “Primanju i davanju mita u postupku bankrota”.

⁴ Na primjer, članovi 246a i 246b Krivičnog zakona BD se ograničavaju na osobe koje “zastupaju imovinske interese pravnog subjekta”, dok se Konvencija odnosi na “sve osobe koje upravljaju ili rade u bilo kojem kapacitetu za subjekte iz privatnog sektora”. Nadalje, prema članovima 246a i 246b koruptivno djelovanje mora biti usmjereno ka “osiguravanju da je postignut neki dogovor, bilo da je potpisan ili ne, odnosno da je neka radnja učinjena ili da je izostala na štetu predmetnog pravnog lica te tako prouzrokovala ozbiljnu materijalnu štetu za predmetno pravno lice”, dok Konvencija ne sadrži bilo koji od ovih restriktivnih elemenata i prosto traži kršenje obaveza.

34. GRECO zaključuje kako je preporuka br. VIII realizirana na zadovoljavajući način.

Preporuka IX.

35. *GRECO je preporučio potpuno usklađivanje postojećih sankcija za djela podmićivanja i trgovine uticajem.*
36. GRECO se prisjeća kako ova preporuka ni ranije nije bila realizirana. U Izvještaju o usklađenosti, nadležni organi su izvijestili o svojoj nakani da postojeće sankcije vezane za mito i trgovinu uticajem usklade na području cijele države, ali takve namjere još uvijek nisu praćene konkretnim zakonskim koracima. U naknadnim privremenim izvještajima o usklađenosti nije bilo izvještaja o napretku po ovom pitanju.
37. Nadležni organi se pozivaju na sankcije raspoložive u okviru postojećih odredbi o mitu u četiri Krivična zakona, od kojih su neke izmjenjene nakon usvajanja Izvještaja o evaluaciji.
38. GRECO bilježi kako režim sankcija još uvijek blago varira na različitim nivoima vlasti, što je bio slučaj i u vrijeme usvajanja Izvještaja o evaluaciji. Iako se u međuvremenu pojavio manji broj izmjena, one nisu jasno vodile ka daljoj harmonizaciji raspoloživih sankcija. Na primjer, sankcije raspoložive kroz odredbe o pasivnom podmićivanju iz člana 351. Krivičnog zakona RS-a su izmjenjene (stav (1): dvije do 10 godina zatvora; stav (2): jedna do osam godina zatvora; stav (3): tri mjeseca do tri godine zatvora), ali se još uvijek razlikuju od odredbi o pasivnom podmićivanju iz tri druga Krivična zakona, npr. članovi 217. KZ BiH, 380. KZ FBiH, 374. KZ BD (stav (1): jedna do deset godina zatvora; stav (2): šest mjeseci do pet godina zatvora; stav (3): situacija varira u različitim KZ-ovima koji predviđaju ili jednu do deset godina zatvora ili šest mjeseci do pet godina zatvora). Situacija je slična i vezano za pasivnu trgovinu uticajem. Kao što je GRECO i naglasio u Evaluacijskom izvještaju, neophodno je da sankcije za podmićivanje i trgovinu uticajem budu jednake na teritoriji cijele države. Po ovom pitanju nije postignut jasan napredak.
39. GRECO zaključuje kako preporuka br. IX i nadalje nije realizirana.

Preporuka XII.

40. *GRECO je preporučio ukidanje mogućnosti koju pruža posebna odbrana stvarnog kajanja da se mito vrati osobi koja ga je dala, pod uslovom da predmetna osoba prijavi takvo kazneno djelo prije njegovog otkrivanja.*
41. GRECO se prisjeća kako je ova preporuka i ranije bila djelimično realizirana. Naime, u Krivičnom zakonu BiH je ukinuta mogućnost koju pruža posebna odbrana stvarnog kajanja da se mito vrati osobi koja ga je dala, pod uslovom da je ista prijavila predmetno kazneno djelo prije njegovog otkrivanja, ali su odredbe o stvarnom kajanju ostale nepromijenjene u Krivičnim zakonima FBiH, BD i RS-a.
42. Nadležni organi sada naznačavaju kako su se Zakonom o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona Brčko Distrikta BiH izbrisale odredbe člana 357. Krivičnog zakona BD, koje su predviđale mogućnost stvarnog kajanja kroz vraćanje mita osobi koja ga je dala (na primjer, stav (4) ovog člana je izbrisan).

43. GRECO pozdravlja informaciju vezanu za amandmane na odrebe o stvarnom kajanju u Krivičnom zakonu BD-a. Urgiramo kod nadležnih organa da se isto tako prikladno dopune i Krivični zakoni FBiH i RS-a.
44. GRECO zaključuje kako je preporuka br. XII i nadalje djelimično realizirana.

Tema II. : Transparentnost u finansiranju političkih stranaka

45. Prisjetimo se kako je GRECO u Evaluacijskom izvještaju o BiH obradio 9 preporuka vezanih za Temu II. U postupku usklađivanja, a sve do pripreme ovog izvještaja, BiH je zadovoljavajuće realizirala preporuku br. V i djelimično preporuku br. II, dok preporuke I, III, IV, VI, VII, VIII i IX nisu realizirane.
46. Nadalje se prisjećamo kako je u Prvom privremenom izvještaju o usklađenosti evidentirano kako je, nakon odluke Vijeća ministara od 16.04.2014. godine, Centralna izborna komisija (CIK) uspostavila Međuresornu radnu grupu zaduženu za izradu prijedloga amandmana na Zakon o finansiranju političkih stranaka (ZFPS) kako bi predmetni zakon revidirala prema najznačajnijim preporukama. U Drugom privremenom izvještaju o usklađenosti evidentirano je kako je Agencija za sprječavanje i koordinaciju aktivnosti u borbi protiv korupcije dostavila Vijeću ministara inicijativu za imenovanje radne grupe za izradu amandmana na ZFPS u skladu sa GRECO preporukama. U Trećem privremenom izvještaju o usklađenosti nije bilo izvještaja o dodatnim razvojjima situacije.
47. Nadležni organi se sada upućuju na zakonske reforme urađene neposredno prije usvajanja Trećeg privremenog izvještaja o usklađenosti, ali koje tom prilikom nisu proslijeđene GRECO-u. Ove su se reforme bazirale na radu ranije pomenute Međuresorne radne grupe i bile usmjerene ka realizaciji GRECO preporuka. Nadležni organi se posebno osvrću na Zakon o izmenama i dopunama ZFPS-a, koji je stupio na snagu 4. juna 2016.⁵ Nadalje, Zakon o izmjenama i dopunama Izbornog zakona (IZ), koji je stupio na snagu 5. maja 2016⁶, sadrži nove odredbe relevantne za jednu od GRECO-vih preporuka (br. II).

Preporuka I.

48. *GRECO je preporučio preispitivanje odredbi o političkim strankama, a posebno finansiranju stranaka odnosno izbornih kampanji, budući da su iste trenutno rasute po različitim zakonodavnim tekstovima, a s ciljem postizanja dosljednosti, sveobuhvatnosti i upotrebljivosti za struku i političke stranke, gdje bi se naročito razmotrila mogućnost njihovog objedinjavanja u jedan zakonodavni dokument.*
49. GRECO se prisjeća svog zaključka iz Izvještaja o usklađenosti te Privremenih izvještaja o usklađenosti kako ova preporuka nije realizirana. GRECO je pozdravio nakanu nadležnih organa da na državnom nivou pripreme unificiran Zakon o političkim strankama, što je proisteklo iz kritike u Izvještaju o evaluaciji kako isti ne postoji. Međutim, čini se kako je rad po ovom pitanju još uvijek u začetku. Nadalje, izgleda da još nisu urađena potrebna pojašnjenja i objedinjavanja različitih zakonskih akata (ZFPS i IZ).
50. Nadležni organi sada upućuju na ranije spomenute izmjene i dopune ZFPS-a, koje su stupile na snagu 4. juna 2016. godine. Oni su gledišta kako činjenica da se finansiranje stranaka i izbornih

⁵ Ovaj je zakon objavljen 27.05.2016. godine u "Službenom glasniku BiH", broj 41/16.

⁶ Ovaj je zakon objavljen 27.04.2016. godine u "Službenom glasniku BiH", broj 31/16.

kampanja regulira kroz nekoliko zakona ne utječe niti umanjuje kvalitet rada i efikasnost relevantnih institucija. Iako su nadležni organi mišljenja kako postojeća legislativa predstavlja dobru osnovu za političko finansiranje i nadgledanje, oni su isto tako svjesni kako ju je u budućnosti potrebno dodatno poboljšati.

51. GRECO se prisjeća zabrinutosti koju je izrazio u Izvještaju o evaluaciji zbog evidentirane nekonsistentnosti različitih pravnih akata i nedovoljne jasnoće nekih odredbi što dovodi do nedoumica kod političkih stranaka te navoda da CIK različito tumači zakon. U ovakvoj situaciji je postalo jasno kako se predmetnom preporukom traži preispitivanje ZFPS-a, ali i IZ-a te relevantnih zakona na entitetskom nivou. Međutim, obuhvatna reforma ka uspostavi konsistentnog, obuhvatnog i izvodivog zakonskog okvira za finansiranje stranaka je izostala. Nedavne izmjene i dopune ZFPS-a se trebaju pozdraviti zbog činjenice da imaju potencijal da povećaju transparentnost finansiranja stranaka do određenog (ograničenog) nivoa (pogledati u nastavku preporuke IV, VI, VIII i IX), ali GRECO još uvijek ne može vidjeti kako će ovi amandmani doprinijeti usklađivanju generalnog zakonskog okvira, kojim se vodi političko finansiranje. GRECO-u je, nadalje, žao što nije dobio bilo kakve nove informacije vezano za izjavljenu namjeru nadležnih organa da pripreme jedinstven Zakon o političkim strankama na državnom nivou. Urgiramo kod nadležnih organa da nastave sa procesom reformi kako bi se osigurao jasan i konsolidovan zakonski okvir za finansiranje stranaka i kampanja.
52. GRECO zaključuje kako preporuka br. I i nadalje nije implementirana.

Preporuka II.

53. *GRECO je preporučio da se i) promovira upotreba bankarskog sistema za primanje donacija i drugih izvora prihoda, kao i za plaćanje izdataka od strane političkih stranaka i izbornih kandidata kako bi se mogao pratiti njihov tok; te (ii) uvede načelo jedinstvenog računa za kampanju, koji će se koristiti za finansiranje izbornih kampanja.*
54. GRECO se prisjeća kako je ova preporuka jednim dijelom implementirana što je i evidentirano u Izvještaju o usklađenosti gdje se navodi da su članovi 5. i 6. ZFPS-a izmijenjeni i dopunjeni na način da uslovljavaju da sredstva koje neka politička stranka primi (bilo u vidu dobrovoljnih priloga, donacija ili članarina) budu deponovana na račun političke stranke od strane ovlaštene osobe. Međutim, GRECO primjećuje da u predmetnom zakonu još uvijek ima prostora za potencijalne manipulacije kroz, na primjer, jednostavno izdavanje potvrda ili deponovanje samo jednog dijela primljenog novca. Značajno direktnije i transparentnije rješenje bi bilo da se plaćanje dobrovoljnih priloga i nakanda za članarine vrši direktno i isključivo na račun političke stranke. Nadalje, nismo stekli utisak da su riješena druga pitanja iz okvira ove preporuke odnosno pitanje upotrebe bankarskog sistema od strane izbornih kandidata te isplata troškova od strane političkih stranaka, kao ni uvođenje načela jedinstvenog bankovnog računa.
55. Nadležni organi sada izvještavaju kako se izmjenama i dopunama člana 4.4 stav (1) IZ-a postavlja uslov da zahtjev za certificiranje neke političke stranke ili nezavisnog kandidata „mora sadržavati broj računa za finansiranje izborne kampanje“.
56. GRECO je evidentirao ovu novu informaciju o amandmanima na član 4.4 IZ-a. Pozdravljamo obavezu da izborni subjekti navedu broj računa za finansiranje izborne kampanje, budući da je to korak naprijed prema većoj transparentnosti finansiranja kampanja. Međutim, GRECO je gledišta kako je potrebno učiniti mnogo više kako bi se promovirala upotreba bankarskog sistema i po pitanju finansiranja izbornih kampanji i rutinskih aktivnosti stranaka te tako spriječio protok novca koji nije uzet u razmatranje. To se, na primjer, može uraditi kroz uslov da se dobrovoljni priloz i

naknade za članstvo direktno i isključivo plaćaju na račun stranke. Nadalje, reformom se nije uspjelo uvesti jasno načelo jedinstvenog računa za kampanju preko kojeg će se vršiti finansiranje izborne kampanje. I pored nove legislative, čini se kako još uvijek postoji mogućnost da izborni subjekti koriste nekoliko bankovnih računa, kao i da ih koriste za svrhe koje nisu u sferi finansiranja izbornih kampanji.

57. GRECO zaključuje kako je preporuka br. II i dalje djelimično realizirana.

Preporuka III.

58. *GRECO je preporučio da se (i) preduzmu mjere za sprječavanje kršenja pravila o limitu troškova za vrijeme izborne kampanje, na način da se troškovi prikazuju izvan izvještajnog perioda kampanje i (ii) da se Centralnoj izbornoj komisiji odobri mandat za superviziju troškova političkih partija i izvan izbornih kampanja.*

59. GRECO se prisjeća kako ova preporuka nije bila implementirana. GRECO je u Izvještaju o usklađenosti evidentirao da su u ZFPS-ov u član 4. uvedene nove odredbe, kojima se navode svrhe troškova političkih stranaka. Međutim, GRECO je gledišta kako definicija dozvoljenih troškova nije dovoljno precizna da ispuni cilj prvog dijela predmetne preporuke. Čini se kako nije napravljena bilo kakva veza između ove odredbe i relevantnih članova u IZ vezanih za gornju granicu troškova u izbornim kampanjama. Neke kategorije dozvoljenih troškova nisu definirane, što dodatno otežava dobivanje jasne slike o upotrebi sredstava od strane političkih stranaka i detektovanje eventualnog eskiviranja pravila vezanih za troškove tokom kampanja. Nadalje, nije bilo pomena o proširivanju CIK-ovog mandata kako bi vršio nadzor nad troškovima političkih stranaka izvan izbornih kampanja, što se tražilo drugim dijelom ove preporuke.

60. Nadležni organi, za svrhu ovog izvještaja, nisu se osvrnuli na bilo kakve nove razvoje situacije.

61. GRECO zaključuje kako preporuka br. III i nadalje nije realizirana.

Preporuka IV.

62. *GRECO je preporučio da se poveća transparentnost računa i aktivnosti subjekata, koji su direktno ili indirektno povezani sa političkim strankama – ili koji su na drugi način pod njihovom kontrolom – te da se računi takvih subjekata na prikladan način uključe u račune političkih stranaka.*

63. GRECO se prisjeća kako ova preporuka ni ranije nije bila implementirana. U Izvještaju o usklađenosti, nadležni organi su se osvrnuli na novi član 8. ZFPS-a, koji sadrži spisak izvora finansiranja zabranjenih za političke stranke. Međutim, GRECO se prisjetio kako je ova preporuka i urađena da bi se omogućila veća transparentnost i/ili konsolidovanje računa političkih stranaka na način da pokazuju prihode i rashode subjekata koji su im srodni, poput nevladinih organizacija koje mogu biti uključene u indirektno kampanje političkih stranaka kroz organiziranje manifestacija ili izradu promotivnih materijala odnosno pružanje podrške vezano za troškove političke stranke. GRECO nije uspio dokučiti kako je član 8. novog ZFPS-a doprinio ovom cilju te sa zabrinutošću bilježi kako je novi član 8. čak manje jasan nego predašnji.

64. Nadležni organi ovaj put izvještavaju kako je u član 12. ZFPS-a uveden novi stav (2) prema kojem je „politička stranka u obavezi da u svoj finansijski izvještaj uključi sve benefite stečene kroz aktivnosti subjekata, koji su na bilo koji način povezani sa predmetnom političkom strankom ili su pod njenom kontrolom“.

65. GRECO bilježi kako navedeni zakonski amandmani tretiraju jedan dio spornih područja iz preporuke na način da od političkih stranaka traže da u finansijske račune uključe beneficije dobivene od srodnih subjekata. Pored toga, GRECO želi naglasiti kako se ovom preporukom namjeravalo ostvariti obuhvatnije informiranje o finansijama takvih subjekata na način da se uključe i njihovi prihodi i njihovi rashodi. Nadalje, iz teksta člana 12. stav (2) ZFPS-a ostaje nejasno da li će se indirektna podrška strankama – poput primjera iz ovog izvještaja vezanih za organiziranje konferencija ili izradu materijala kojim će se privući pažnja javnosti na program rada i ideje predmetne stranke ili aktivnosti poput plaćanja političkih reklama – reflektirati na računima stranke.
66. GRECO zaključuje kako je preporuka br. IV djelimično realizirana.

Preporuka VI.

67. *GRECO je preporučio da se (i) ojačaju mehanizmi interne finansijske kontrole političkih stranaka, u bliskoj saradnji s lokalnim i regionalnim podružnicama stranaka; (ii) uspostave jasna, dosljedna i specifična pravila o zahtjevima revizije prema političkim strankama; te (iii) osigura potrebna nezavisnost profesionalaca, koji vrše reviziju njihovih računa.*
68. GRECO se prisjeća da ova preporuka nije bila realizirana. U Izvještaju o usklađenosti, nadležni organi su se osvrnuli na član 11. ZFPS-a, kojim se političke stranke obavezuju da svoje knjige vode u skladu sa odredbama vezanim za računovodstvo, Zakonom o računovodstvu i reviziji te Međunarodnim računovodstvenim standardima. Međutim, u Izvještaju o evaluaciji je već ranije konstatovano kako su političke stranke u obavezi da primjenjuju ove standarde, dok u Izvještaju o usklađenosti kao ni u pratećim privremenim izvještajima o usklađenosti nije bilo izvještaja o novim razvojjima situacije.
69. Nadležni organi ovaj put bilježe kako je član 11. ZFPS-a dopunjen novim stavom (2), koji navodi da je „politička stranka u obavezi da koristi svoje interne akte kako bi uspostavila sistem za internu finansijsku kontrolu na nižim organizacijskim jedinicama i time spriječila neispravno evidentiranje prihoda i rashoda te zloupotrebu sredstava“.
70. GRECO je evidentirao ovu obavezu skorijeg datuma da političke stranke imaju uspostavljen mehanizam za internu finansijsku kontrolu, čime se ide u preporučenom pravcu. Međutim, GRECO je zabrinut da se novom odredbom predmetna kontrola ne regulira detaljniji način, već da se različitim strankama u potpunosti prepušta da same odrede nivo interne odgovornosti. Čak i ako je u Izvještaju o evaluaciji prepoznata potreba za određenim stepenom fleksibilnosti (prema sredstvima stranaka), u istom se jasno naznačava kako ova preporuka ima za cilj da se izbori protiv heterogenih praksi različitih stranaka. Nadalje, nisu poduzeti prateći koraci kojim bi se izradila posebna pravila o zahtjevima revizije prema političkim strankama te osigurala neophodna nezavisnost revizora.
71. GRECO zaključuje kako je preporuka br. VI djelimično realizirana.

Preporuka VII.

72. *GRECO je preporučio da se povećaju finansijski i kadrovski resursi Odjela za reviziju Centralne izborne komisije kako bi isti bio bolje opremljen za efikasno obavljanje nadzornih zadataka vezanih za politička finansiranja, uključujući i osiguravanje bržeg i značajnijeg nadzora nad političkim strankama i finansijskim izvještajima tokom izbornih kampanja.*

73. GRECO se prisjeća da je zbog izostanka bilo kakvih novih aktivnosti, u Izvještaju o usklađenosti te pratećim privremenim izvještajima o usklađenosti zaključeno kako ova preporuka nije realizirana.
74. Nadležni organi ovaj put navode kako je CIK razvio aplikaciju preko koje političke stranke elektronskim putem dostavljaju finansijske izvještaje kako bi osigurali ažuran nadzor, a u isto vrijeme i pristup javnosti predmetnim podacima objavljenim na CIK-ovoj web stranici.
75. GRECO je veoma zabrinut što nije bilo poduzetih mjera ka povećanju finansijskih i kadrovskih resursa CIK-ovog Odjela za reviziju. U Izvještaju o evaluaciji je jasno navedeno kako je adekvatno opremanje Odjela za reviziju esencijalno za osiguravanje efikasnog, brzog i učinkovitog nadzora nad finansijskim izvještajima političkih stranaka i izbornih kampanja. Jedina pozitivno poduzeta aktivnost, kakvo je uvođenje elektronskog izvještavanja od strane političkih stranaka, može biti mjera kojom se ide u pravom smjeru, ali nije bilo pratećih dokumenata koji bi podkrijepili kako će se kompenzirati izostanak preporučenih mjera.
76. GRECO zaključuje kako preporuka br. VII i nadalje nije realizirana.

Preporuka VIII.

77. *GRECO je preporučio da se (i) za Centralnu izbornu komisiju uvede obaveza da sumnjiva krivična djela prijavljuje agencijama za provedbu zakona; te (ii) ojača saradnja i koordinacija aktivnosti na operativnom i izvršnom nivou između Centralne izborne komisije, poreznih organa i agencija za provedbu zakona.*
78. GRECO se prisjeća kako ova preporuka ni ranije nije bila realizirana. U ZFPS nije uključena bilo kakva specifična odredba kojom se od CIK-a ili njegovog Odjela za reviziju traži da prijave sumnjiva krivična djela, a isto tako nisu poduzete ni bilo kakve nove aktivnosti ka jačanju saradnje između CIK-a, poreskih organa i agencija za provedbu zakona.
79. Nadležni organi sada izvještavaju kako je u član 14. ZFPS-a uveden novi stav (4) koji glasi: „CIK svaku sumnju na neko krivično djelo koje se može dovesti u vezu sa finansiranjem političkih stranaka i izbornih kampanja prijavljuje uredu nadležnog tužitelja i ostalim agencijama za provođenje zakona“.
80. GRECO prepoznaje da je u ZFPS uključena ova konkretna odredba kojom se CIK obavezuje da sumnju na neko krivično djelo prijavi agencijama za provođenje zakona, što se i tražilo prvim dijelom preporuke, ali nisu poduzete bilo kakve mjere vezane za drugi dio predmetne preporuke.
81. GRECO zaključuje kako je preporuka br. VIII djelimično realizirana.

Preporuka IX.

82. *GRECO je preporučio da se jasno definira kršenje političkih finansijskih pravila te uvedu efikasne, razmjerne i odvraćajuće sankcije za takva kršenja zakona, naročito, kroz proširivanje raspona mogućih kazni i povećanje opsega kaznenih odredbi koje će pokriti sva lica/subjekte (uključujući i donatore) na koja se odnose obaveze iz Zakona o finansiranju političkih stranaka i Izbornog zakona.*

83. GRECO se prisjeća da ova preporuka nije bila realizirana. U Izvještaju o usklađenosti je evidentirano kako postoje odredbe o sankcijama vezanim za finansiranje stranka koje se, između ostalih, nalaze u članovima 19. i 20. ZFPS-a. Međutim, izgleda da su neke od spomenutih sankcija postojale i u ranijoj verziji ZFPS-a (koji je bio na snazi kada je Izvještaj o evaluaciji usvojen); da u zakonu i dalje nedostaju prateće sankcije za druge vidove kršenja zakona (npr. nedostavljanje finansijskog izvještaja, obavezno izvještavanje o priložima i identitetu donatora, nedostavljanje faktura za usluge u naturi, itd.); da su postojeće odvratajuće sankcije (koje variraju od 500 KM do 5 000 KM) i dalje sporne; da, osim političkih stranaka, nisu predviđene sankcije za ostale subjekte; te da IZ nije izmjenjen i dopunjen kako bi se uskladio sa ovom preporukom.
84. Nadležni organi se ovaj put osvrću na amandmane na članove 19. i 20. ZFPS-a. Naime, proširen je katalog kaznenih djela koja podliježu sankcijama kako bi se obuhvatile i situacije:
- kada neka politička stranka primi sredstva od izvora, koji nisu pobrojani u članu 3. ZFPS-a;
 - kada politička stranka prekrši član 9. ZFPS-a (zabranja vršenja pritiska na osobu vezano za davanje priloga političkoj stranci i finansiranje stranke preko bankovnih kredita);
 - kada politička stranka ne vodi evidencije o prihodima i rashodima u skladu sa predmetnim odredbama;
 - kada politička stranka ne dostavi finansijske izvještaje u skladu sa ZFPS-om i IZ-om (uporediti sa članom 12., stavovi (3) do (5) ZFPS-a);
 - kada politička stranka ne imenuje osobu ovlaštenu da dostavlja izvještaje i kontaktira CIK (uporediti sa članom 13. ZFPS-a) te ne informira CIK o predmetnom imenovanju u okviru 15 dana odnosno o naknadnoj promjeni statusa ovlaštene osobe.
85. Nadalje, maksimalan iznos kazni predviđenih članom 19. ZFPS-a povećan je sa 5.000 KM (približno 2 550 €) na 10.000 KM (približno 5 100 €). Na kraju, kazne se nameću ne samo političkim strankama, nego i fizičkim licima koja su počinila prekršaje iz članova 19. i 20. ZFPS-a. Ako su u pitanju fizička lica, novčane kazne variraju od 200 KM (približno 102 €) do 2 000 KM (približno 1 020 €).
86. GRECO bilježi kako su prekršaji u oblasti finansiranja stranka sada jasnije definirani, maksimalne novčane kazne su povećane, a sankcionirajuće odredbe proširene kako bi uključile i fizička lica. Nedavne reforme su tako, barem djelimično, učinile da se tretira nekoliko dijelova ove preporuke. Osim navedenog, GRECO i nadalje ostaje u ozbiljnoj nedoumici kada je u pitanju odvratajuća priroda raspoloživih novčanih kazni (koje sada variraju od 500 - 10 000 KM), budući da je i raniji Izvještaj o evaluaciji navodio da ovakve kazne nemaju bilo kakav odvratajući uticaj na političke stranke. Stoga je u Izvještaju o evaluaciji sugerirano da se razmotre druge mjere, poput prekida javnog finansiranja. Nadalje, nisu urađene sankcije koje bi se primjenjivale na donatore, a ni IZ nije izmjenjen i dopunjen kako bi se uskladio sa ovom preporukom.
87. GRECO zaključuje kako je preporuka br. IX djelimično realizirana.

III. ZAKLJUČCI

88. U pogledu ranije navedenog, GRECO bilježi kako je Bosna i Hercegovina ostvarila napredak kroz potpunu realizaciju tri, te djelimičnu realizaciju četiri preporuke od posljednjeg privremenog izvještaja u julu 2016. godine. Do danas je od 22 preporuke, na zadovoljavajući način je realizirano ukupno njih 10. Sedam preporuka je djelimično realizirano, a njih 5 nije realizirano.

89. Konkretnije govoreći o Temi I – Inkriminacije, u vrijeme usvajanja Trećeg privremenog izvještaja o usklađenosti na zadovoljavajući način su realizirane preporuke br. I, III, VII, X, XI i XIII. Pored toga, sada su i preporuke br. II, IV i VIII realizirane na zadovoljavajući način. Preporuke V i XII su i nadalje djelimično realizirane, dok preporuke VI i IX nisu realizirane.
90. Vežano za Temu II - Transparentnost u finansiranju stranka, prisjećamo se kako je preporuka br. V realizirana za zadovoljavajući način u vrijeme usvajanja Trećeg privremenog izvještaja o usklađenosti. Preporuke br. IV, VI, VIII i IX se sada mogu dodati preporuci br. II, koja je već djelimično realizirana. Preporuke I, III i VII još uvijek nisu realizirane.
91. U pogledu inkriminacija, GRECO pozdravlja izmjene i dopune odredbi o korupciji u Krivičnim zakonima Federacije BiH i Brčko Distrikta BiH, koje su urađene 2016. odnosno 2017. godine. Imajući u vidu ranije reforme u BiH (na državnom nivou) te u Republici Srpskoj, sada je ispunjeno nekoliko uslova iz različitih preporuka, poput podmićivanja stranih i međunarodnih službenika te trgovine uticajem. S druge strane, i dalje postoje nedostaci poput onih vezanih za inkriminiranje podmićivanja u privatnom sektoru te usklađivanje sankcija na teritoriji cijele države. Urgiramo kod nadležnih organa da nastave sa procesom reformi kako bi se na područji cijele BiH stvorio potpuno usklađen i konsistentan pravni okvir za inkriminiranje korupcije u skladu sa Konvencijom.
92. Vežano za transparentnost u finansiranju stranaka, GRECO obznanjuje kako se kroz nedavne reforme Zakona o finansiranu političkih stranaka, donesenog 4. juna 2016. godine, eksplicite nastojalo implementirati najistaknutije preporuke GRECO-a. Postignut je određen napredak kroz, na primjer, uvođenje elektronskog izvještavanja od strane političkih stranaka o finansijama te izmjene i dopune vezane za režim raspoloživih sankcija zbog kršenja ovih pravila. S druge strane, GRECO je zabrinut da se predmetnom reformom iznašlo samo djelimično rješenje za nedostatke identificirane u Izvještaju o evaluaciji. Potrebno je uraditi mnogo više kako bi se, između ostalog, uskladio kompleksni zakonski okvir, promoviralo korištenje bankovnog sistema za priloge političkim strankama te povećali finansijski i kadrovski resusi Centralne izborne komisije za nadgledanje političkog finansiranja.
93. U pogledu ranije navedenog, GRECO zaključuje kako aktuelni nivo usklađenosti sa preporukama više nije „globalno nezadovoljavajući“ u smislu Pravila 31. stav (8.) 3) Poslovnika o radu te je GRECO odlučio da nadalje neće primjenjivati Pravilo 32 vežano za članove, koji ne djeluju u skladu sa preporukama iz Izvještaja o evaluaciji.
94. U skladu sa Pravilom 31, stav 8.2 Poslovnika, GRECO traži od šefa Delegacije Bosne i Hercegovine da mu podnese izvještaj o preduzetim mjerama vežano za provedbu preostalih preporuka (tj. preporuka V, VI, IX i XII u vezi Teme I te preporuka od I do IV i od VI do IX u vezi Teme II) najkasnije do 31. marta 2018. godine.
95. Na kraju, GRECO poziva vlasti Bosne i Hercegovine da čim prije odobre objavljivanje ovog izvještaja, izvrše njegov prijevod na nacionalne jezike, kojeg će potom objaviti za javnost.